(*חייב) אלא ליה שכר שכר מנזיר מה להלן יין אף כאן יין ותירוש חמרא הוא והתניא הנודר מן התירוש אסור בכל מיני מתיקה ומותר ביין ולאו חמרא הוא והכתיב °ותירוש ינובב בתולות דבר הבא מן התירוש ינובב בתולות והכתיב °ותירוש יקביך יפרוצו דבר הבא מן התירוש יקביך יפרוצו והא כתיב °זנות ויין ותירוש יקח לב אלא דכולי עלמא תירוש חמרא הוא ובנדרים *הלך אחר לשון בני אדם ואמאי קרי ליה יין ואמאי קרי ליה תירוש יין שמביא יללה לעולם תירוש שכל המתגרה בו נעשה רש. *רב כהנא רמי כתיב תירש וקרינן תירוש זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש (*והיינו דרבא דרבא) רמי כתיב ישמח וקרינן ישמח זכה משמחו לא זכה משממו והיינו דאמר רבא *חמרא וריחני פקחין. רחיצה וסיכה מנא לן דאיקרי עינוי דכתיב °לחם חמודות לא אכלתי ובשר ויין לא בא אל פי וסוך לא סכתי מאי לחם חמודות לא אכלתי אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת אפילו נהמא דחיטי דכייתא לא אכל ומנא לן דחשיב בעינוי דכתיב °ויאמר אלי אל תירא דניאל כי מן היום הראשון אשר נתת את לבך להבין ולהתענות לפני אלהיך נשמעו דבריך ואני באתי בדבריך (כי חמודות אתה) אשכחן סיכה רחיצה מנא לן אמר רב זוטרא ברבי טוביה אמר קרא °ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו ואימא כשתיה דומיא דשמן מה שמן מאבראי אף מים מאבראי והא תנא איפכא קא נסיב לה דתנן *מנין לסיכה שהיא כשתיה ביום הכפורים אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר *ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו אלא אמר רב אשי רחיצה מגופיה דקרא שמיע ליה דכתיב וסוך לא סכתי מאי ואני באתי בדבריך היינו דכתיב °ושבעים איש מזקני [בית] ישראל ויאזניהו בן שפן עומד בתוכם עומדים לפניהם ואיש מקטרתו בידו ועתר ענן הקטורת עולה* °וישלח תבנית יד ויקחני בציצת ראשי ותשא אותי רוח בין הארץ ובין השמים ותבא אותי ירושלימה במראות אלהים אל פתח שער הפנימית הפונה צפונה אשר שם

חייב · משום שכר אל תשת (ויקרא י) : אף כאן יין · וביין אין שכרות אלא בשתייתו : אסור בכל מיני מתיקה · בפירות חדשים בתפוחים בענבים : ומותר ביין · בן ארבעים* : ותירוש ינובב בתולות · זה יין טוב שהוא משכר את האדם לגלות סתרי לבו האטומים כבתולה : הבא מן התירוש · מן הענבים והכי קאמר קרא הענבים יוציאו לכם דבר אשר ינובב בתולות : ותירוש יקביך יפרוצו · וכל יקב שבמקרא הוא הבור שלפני הגת ושם אין הענבים נתונים אלא היין : דבר הבא מתירוש וכו' · והכי קאמר קרא ענבים יהיו לך שהמפריצים יקביך ביין ולעולם אין היין נקרא תירוש אלא הענבים : והכתיב יין ותירוש יקח לב · ואכילת ענבים אינה משכרת : הלך אחר לשון בני אדם · ואין דרכן לקרות את היין תירוש לכך מותר ביין : שמביא יללה · ע"י היין רב הגיאוף, ופורענות באה לעולם · יין לשון תאניה ויללה : זכה · לשתות לפי מדה : נעשה ראש · שמפקח לבו בחכמה : כתיב ישמח · בשי"ן לשון שממה וקרינן ישמח לשון שמחה : פקחין · פקחוני עשאוני פקח : דחיטי דכייתא · חטים נאות ונקיות כדמתרגמינן את בגדי עשו החמודות (בראשית כז) דכייתא : דומיא דשמן · "מים בקרבו" דכתיבי בקרא דומיא "דכשמן בעצמותיו" מה שמן מבחוץ סכין אותו ונבלע בעצמותיו אף "מים בקרבו" הנבלעות דרך החוץ על ידי רחיצה : שהיא כשתיה · אלמא מים דקרא שתיה הוא ושמן הוא דיליף ממים ואת ילפת מים משמן : אלא אמר רב אשי רחיצה מגופיה דקרא · דדניאל דגבי סיכה נפקא לן מריבויא דלישנא "וסוך לא סכתי" ומצי למכתב "ולא סכתי" : ואני באתי בדבריך · סיפיה דההוא קרא דלעיל אל תירא דניאל וגו' ואני באתי בדבריך נכנסתי לתוך הפרגוד בשבילך : מאי ואני באתי · מתי נגרש מתוכו שהוצרך ליכנס :

לבוש

גמ' שכר שכר מנזיר · ואם תאמר לרבי יהודה דלא יליף גזירה שוה בברייתא פרק אמרו לו (כריתות דף יג:) מנא ליה דשתיה בכלל אכילה יש לומר מסברא כדאמרינן בפ"ג דשבועות (דף כב:) איבעית אימא קרא איבעית אימא סברא אבע"א סברא כדאמרי אינשי תא ונטעום מידי ואזלי ואכלי ושתו א"נ נראה לי נהי דלגבי ביאת מקדש לא יליף שכר שכר מנזיר לחייב אפי' בשאר משכרין הכא גבי מעשר שני הוה יליף גזירה שוה דהתם טעמא רבה איכא דלא יליף משום דשתויי יין גנאי הוא ליכנס שכור לפנים דאפילו לפני מלך בשר ודם אין עושין כן כ"ש לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה וכיון דטעמא מש"ה הוא מה לי יין מה לי שאר משכרין אבל בעלמא מודה דגמרינן מנזיר תדע דהא הכא איכא דמ"ד אכל דבילה קעילית ונכנס למקדש חייב דהיינו רבי יהודה מסקינן גמר שכר שכר מנזיר אלמא דמודה רבי יהודה הכא כדפרי' וניחא נמי הא דקשה אדגמרת מנזיר נגמר ממקדש אפילו שאר משכרין אלא ודאי לא גמרינן מקדש מעלמא ולא בעלמא גמרינן מינה דטעמא דהתם הוי כדפרי' והא לא שייך בעלמא* ואם תאמר השתא מסקינן הכא דדבילה קעילית אין נקחת בכסף מעשר ובפרק בכל מערבין (עירובין דף כז:) לא משמע הכי דדרשינן ביין לרבות שלוקחין יין אגב קנקנו בשכר מלמד שלוקחין תמד משהחמיץ ומפרש התם דצריכי דאי כתב רחמנא בשכר ה"א דבילה קעילית [*כתב רחמנא יין ע"ג קנקנו וכ"ש דבילה קעילית] ואייתר לן בשכר לתמד משהחמיץ וע"ק מנלן התם למידרש כל הני דרשות ביין שלוקחין יין אגב קנקנו בשכר לתמד משהחמיץ בבקר ע"ג עורו בצאן ע"ג גיזותיו והא צריכי למידרש מינייהו כללי ופרטי לכל הפחות תרתי מינייהו צריכי חד בעלי חיים וחד שאינן בעלי חיים דאי כתב רחמנא יין ושכר ה"א גידולי קרקע ממש דווקא ואי כתב רחמנא בבקר ובצאן ה"א בעלי חיים אבל שאין בעלי חיים לא ·כדאמרינן בפרק קמא דקדושין (דף יז.) גבי הענקה וי"ל דהתם לאו מביין ושכר ובבקר ובצאן קא דריש אלא מיתורא דביתי"ן דהוה מצי למיכתב יין ושכר בקר וצאן והשתא ניחא בשמעתא דבכלל שכר דקרא לא הוי דבילה קעילית וא"ת ולמה לי לרבויי התם דבילה קעילית תיפוק ליה מכעין הפרט דהוי פרי מפרי וגידולי קרקע וי"ל דשמא אינה ראויה לאכילה ולא חשיבא פרי כולי האי וא"ת הכא דפריך ואימא דבילה קעילית לישני מיין אגב קנקנו (דאינה) דנקחת נפקא כדאיתא בפ' בכל מערבין (עירובין דף כז:) ונראה לי דשפיר פריך דאי מיין אגב קנקנו נימא דאינה נקחת דבילה קעילית בפני עצמה מכסף מעשר אלא בהבלעה דומיא דיין אגב קנקנו כדמשמע התם דכל הנך דמרבינן מדרש' דביתי"ן אינה נקחת בעינייהו אלא בהבלעה והכי פריך ואימא דשכר גופיה מיירי בדבילה קעילית ותהיה נקחת בפני עצמה בלא הבלעה וא"ת אמאי לא גמרינן דשתיה בכלל אכילה מדכתיב בשכר ודרשינן מיניה תמד משהחמיץ ואמר רחמנא ואכלת וי"ל ע"י אניגרון אי נמי יש לומר ואכלת לא קאי אלא אגופיה ולא אמאי דמרבינן מדרש' דביתי"ן תדע דהא יין אגב קנקנו ובקר אגב עורו וצאן אגב גיזותיו לא שייך בהו אכילה ואם תאמר כי גמרינן שכר שכר מנזיר דשכר חמרא הוא מנלן דשתיה בכלל אכילה היא דילמא ביין קרוש הבא מסניר להכי כתב ואכלת וכי האי גוונא פריך בפרק קמא דסוכה (דף יב.) בגמ' דזה הכלל וכו' ויש לומר דילמא לא חזי לאכילה אלא שורין אותו במים ושותין ועוד מאי קמ"ל קרא ועוד דגמרינן מנזיר מה התם בכל מיני יין אסור דכתיב מכל אשר יעשה מגפן וגו' אף שכר דהכא : ומנלן דחשיבא עליה כעינוי דכתיב אל תירא דניאל וגו' ·

ואין

אבל רבי שמעון דאית ליה שכר דנזיר הוי מופנה א"כ לא הוה ליה למילף [מעשר שני] שכר שכר מנזיר אי סבר דבשאר משכרין אי נכנס למקדש חייב דמ"מ תיקשי אמאי ילפי שכר שכר דמעשר מנזיר נילף שכר דמעשר דמופנה משכר דמקדש על כן אין לנו אלא תירוץ ראשון : יליף שכר שכר מנזיר · תימה לרבי דהא בעירובין בפרק בכל מערבין (דף כז.) תניא בן בג בג אומר ונתתה הכסף וכו' וקאמר התם דאי כתב רחמנא שכר הוה אמינא דבילה קעילית אבל יין אגב קנקנו אימא לא כתב רחמנא ביין ומדרש מיניה ביין אגב קנקן וכ"ש דבילה קעילית ואייתי ליה בשכר לאתויי משהמין משמע הא אי לאו יתור דבי"ת הוה אמינא מאי שכר דבילה קעילית והיכי מצינו למימר הכי הא ילפינן שכר שכר מנזיר ודוחק הוא לדחות דמילתא דהתם אתיא למאן דאמר דחייב בשאר משכרין בנכנס למקדש ולית ליה שכר שכר מנזיר ועוד קשה דהתם דדרשינן מבבקר דלוקחין בשר אגב עורו והא איצטריך לכלל ופרט דדרשינן התם מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע כו' ועוד דהרי פרטי צריך לכל הפחות אי כתב בקר ולאן הוה אמינא בעלי חיים ואי כתב יין ושכר הוה אמינא גידולי קרקע כדאמרינן בקדושין (דף יז.) גבי הענקה דאי כתב רחמנא בקר ולאן הוה אמינא בעלי חיים ואי כתב רחמנא גורן ויקב כו' ואומר רבי דמיתורא דהביתי"ן דריש התם בקר ולאן ויין ושכר לגופיה צריכי לדרשא אחרינא ולפרי מפרי דעירובין ולהכי מוקמינן ליתורא דבי"ת דבשכר לדבילה קעילית אבל שכר גופיה ילפינן מנזיר · מ"ר · מיהו תימה לרבי אמאי איצטריך קרא קעילית והא מכל שכן דיין אגב קנקנו נפקא י"ל דמ"מ אע"פ שלא היה משמיטנו חידוש אי בדבילה קעילית מהאי מ"מ יש לנו לומר דמיבעי בהכי ולהכי דרש הכי איצטריך כמו פרטי דבקר ולאן ויין ושכר דלא איצטריכו לכולהו אלא לשום דרשה בעלמא · מ"ר · וא"ת למה לי ג"ש דשכר שכר לרבות יין דשתיה בכלל אכילה תיפוק ליה מדמרבינן התם תמד משהמין י"ל דהיינו על ידי אניגרון וא"ת אמאי הוה צריך לדבילה קעילית יותר מכל שאר פירות דנפקא לן בעירובין מכלל ופרט פרי מפרי וגדולי קרקע ושמא אין ראויות לאכילה לגמרי אי נמי אין ראויות אלא ע"י תערובת מים ומיהו חשיבי מהמד שהוא אינו פירא גופיה אלא עיקר ולהכי צריך יתורא דבי"ת דבשכר · מ"ר · וא"ת היכי מוכח מילתיה שכר שכר מנזיר דשתיה בכלל אכילה דילמא יין קרוש הבא מסניר וכ"ת קרא מאי קמ"ל דא"כ כי קא פריך ואימא דבילה קעילית לא אשמועינן קרא חידוש י"ל דלהעמיד לקרא ביין מיירי בכל יין ועוד כי שמא אותו מתוק ואינו משכר · מ"ר · א"נ אינו נאכל אלא שורין אותו במים ושותין אותו ב) : שכר שכר מנזיר · ובנזיר יין ממש הוא דכתיב ומיין שכר דלא שייך בדבילה קעילית אלא ביין : ותירוש ינובב בתולות · ומיני מתיקה פשיטא שאין מנובבין בתולות : ואימא כשתיה דומיא דשמן · בניתותא : והא איפכא קא נסיב לה דתנן כו' · ותימה אדרבה מ תנא אע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר כו' ש"מ דתנא נמי סבירא ליה דמים דומיא דשמן דהל"כ ע"כ ראיה היא דהא איתקוש ואי משום דעיקר קרא לא מישתעי ביוה"כ והא איכא נמי התם כמה דרשות כמו מנין שהיא טהורה שנאמר דרך אניה בלב ים וכמה קראי בכה אסמכתא ואע"ג [דלא] מיירי בהכי ואומר רבי אי דעיקריה דקרא מיירי ברחילה לא היה כאן כלל אפילו זכר לדבר אלא פשיטא דמיירי בשתיה ומשום דאיכא דמו ברחילה דומיא דשמן קאמר דהוי זכר לדבר וא"ת כיון דהאי קרא היינו אלא זכר לדבר מאי האי דקאמר בפ' בנות כותים ,(דף לג.) לא נצרכה אלא לסוכה שמן של תרומה שנאמר ולא יחללו וגו' לרבות הסך כשותה ואיבעית מסכה ותנא כמים כו' כיון דמעיקרא אייתי קרא דולא יחללו שהוא מן התורה הדר מייתי האי קרא שהוא זכר לדבר י"ל דהכי קאמר אפי' ליכא טעמא לאסור מה"ת יש פסוק שאסור מיהא מדרבנן וגם דרשא דלא יחללו הם מדרבנן וכמה דרשות דרשינן מיניה בפ"ק דזבחים (דף ג:) דקדשים מחללין קדשים ואין חולין מחללין קדשים ודרשינן נמי בסנהדרין (דף כג.) אם האוכל טבל שהוא במיתה והא דתנן במס' תרומות (פ"ו מ"א) הסך התרומה משלם קרן וחומש זה הוא מדרבנן · מ"ר : מנין לסיכה שהיא בכלל שתיה · אומר רבינו יעקב דלא שייכא כלל איסור דסיכה בחלב ושומן לאסור אפילו מדרבנן דלא אשכחן שתהא סיכה בכלל שתיה אלא יום הכפורים : דכתיב ושבעים איש מזקני ישראל · משום דאיירי בהאי פרשתא נקט הני קראי :

א) לענין אכילה יוהכ"פ ולענין נדר כדמשמע י"ל וכו' אפילו לא מר אלא מאחד ור"ש וכו' ואמאי לא קאמר דר"ש יליף לענין מעשר וכו' דאית לי' דשכר דנזיר הוא מופנה הו"ל למילף מקדש שכר מנזיר ואמאי שכר דבשאר וכו' כנ"ל ועיין ש"י : ב) עי' בתוס' דסוגיין ובתוס' עירובין ושבועות דשם ועיין ש"י :

יג א טוש"ע י"ד סימן רו סעיף טו :

יד ב מיי' פ"ט מהלכות נדרים הלכה א סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רח סעיף א :

[בכריתות איתא לוקה]

רבינו חננאל

ובשכר ותו' הא שתיה וקא קרי ליה ואכלת כו' עד אמר רבא חמרא וריחני פקחין · אכילה ושתיה מנ"ל דאיקרי ענוי שנא' עניתי בצום נפשי · רחיצה וסיכה מנ"ל דאיקרי ענוי שנאמר לחם חמודות לא אכלתי ובשר ויין לא בא אל פי וסוך לא סכתי ותו' · וכתיב מן היום הראשון אשר נתת את לבך להבין ולהתענות ותו' · ודייק רב אשי מדכתיב וסוך לא סכתי כל סיכה בין סיכת מים שהיא רחיצה בין סיכת שמן אחד זה ואחד זה לא סכתי · מאי ואני באתי בדבריך דכתיב ושבעים איש מזקני בית ישראל ויאזניהו בן שפן וגו' ואחריהם אל היכל ה' וגו'

תוספות ישנים

אתיא שכר שכר מנזיר · וא"ת למאן דמחייב באכל דבילה קעילית וחלב ונכנס למקדש ולא יליף שכר שכר מנזיר מנא לן דשתיה בכלל אכילה א) י"ל דמסברא נפקא ליה כדאמרי' בפ"ג דשבועות (דף כב:) דלענין נדר נפקא לן מסברא דאמר ליה איניש לחבריה תא וניטעום מידי ואזל ושתי ואי נמי לענין מעשר אית ליה ג"ש ולא לענין מקדש משום דרחמנא אמר להבדיל ולהורות ובכל שאר משכרין אינו יכול להבדיל ולהורות אבל הקשה ה"ר אלחנן על תירוץ אחרון זה דהא אמרינן בפ"ק דנזיר (דף ג:) רבי שמעון אומר אינו נזיר עד שיזיר מכולם שנאמר מכל אשר יעשה ורבנן דרשי מיין ושכר יזיר אפילו לא נזר אלא מאחד מהן הוי נזיר ור' שמעון יליף שכר שכר מנזיר לענין מקדש לאפוקי מדתניא אכל דבילה קעילית ושתה דבש וחלב כו' ואמאי לא קאמר דר' שמעון לענין מעשר שני יליף ולא ליתי לאפוקי מהך ברייתא אלא ש"מ לא יליף לה כלל בשום מקום כיון דלא גמר לה בחד דוכתא ואין נראה לדחות דשכר דנזיר למקדש לא ילפינן אלא שכר דמעשר מפני דהוא מופנה מצד אחד

תורה אור

[כדאיתא ברכות כו. נדה ח. מ' יוסי בן יוסי וכו']

נדרים נ: וש"נ

סנהדרין ע.

[נ"ל רבא רמי כ"א בסנהדרין שם]

גם זה שם

והוריות יב:

שבת פ.

[נדה לב.]

יחזקאל ח

[נ"ל דכתיב וישלח כו']

שם

נושא/מבנה
▽△ דיון באמהו תירוש - יין או אינו יין (אלא ענבים)
הוכחות לב' כיוונים
△ - להוכיח דלאו יין
▽ - הוכחות דהוי יין

מבנה
Σ "רמי"
הסבר שינוים בין הכתיב והקרי
בב' מילים הקשורים ליין

נושא (דף עז.)
מנין לנו
I סיכה
II רחיצה
III נעילת הסנדל
IV תשמיש המטה
נקראים עינוי

מבנה (דף עז.)
◇ חיפוש מקורות לרחיצה דנקראו עינוי

נושא (בתוך הסוגריים)
אגדה שמתואר בו מראה של יחזקאל שבו מתואר מעשה עם המלאך גבריאל שעקב מעשין ניצל עם ישראל מכליה. קטע זה מובא כאן בגמ' כדי להסביר מה נכתב בפסוק "ואני באתי בדבריך" שמוזכר לעיל

* אף כאן במאמר יין ותירוש ולא ע"י אוגירון

* לקמן הגמ' תשאל על רחיצה מנלן דנחשב עינוי

** סוגריים לשם דוגמא כדי לומר זה נלמד מהפסוק, התרגום הגמ' מסבירה מהו "לחם החמודות"

* ואם אין כתוב לא אין מקור לרחיצה

* סוגריים לשם דוגמא כדי לציין מקומות לרחיצה כעיקר עינוי